

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติและแสดงความเป็นชาติไทย ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารหรือการดำเนินกิจการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตอนหนึ่งว่า "ภาษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ...ประเทศไทยนี้มีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน...เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้" (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2505 : 210) ภาษาจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ถ้าขาดภาษาก็เหมือนกับการสูญเสียเอกราชและความเป็นชาติไทย ซึ่งม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า "ชาติต้องมีภาษาเป็นของตนเอง การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง การมีภาษาของตนเองใช้ในกิจการของตน ทำให้คนในชาติสำนึกว่าแต่ละคนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติของตน นอกจากนั้นเป็นความจำเป็นอย่างแท้จริงที่จะต้องมีการสื่อสารกันให้สะดวกทั้งชาติ"

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อสนองต่อหลักการของการจัดการศึกษาคตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 2) ในความมุ่งหมายข้อ 8 ที่กล่าวไว้ว่า "ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน..." ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการให้ผู้นเรียนมีความสามารถทางภาษาไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างคนไทยด้วยกัน และเมื่อสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ก็แล้วก็จะได้รับความร่วมมือจากกันและกันดียิ่งขึ้น การสอนภาษาไทยในโรงเรียนจึงย่อมต้องฝึกทักษะทั้ง 4 ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้สัมพันธ์กันไป เพื่อให้ผู้นเรียนมีทักษะในการใช้ภาษาได้อย่าง

ถูกต้อง และผู้ที่มิมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ในการใช้ภาษาได้เป็น
 อย่างดีและมีประสิทธิภาพก็คือ ครูภาษาไทยนั่นเองที่จะต้องใช้กลวิธีการสอนที่จะทำให้
 ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจในบทเรียนที่ครูสอน วิธีการสอนจึงมีความ
 หมายถึงและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน ดังผลการวิจัยของ วิไลวรรณ ทรัพย์เจริญ
 (2522 : 72) พบว่า ผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทย และนักเรียนมีความเห็นสอดคล้อง
 กันว่า สมรรถภาพที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูภาษาไทยคือ สมรรถภาพในด้านการสอนโดย
 มีการเตรียมการสอน มีความขยัน และกระตือรือร้นในการปรับปรุงการสอน ทั้งมีเหตุผล
 และถ่ายทอดความรู้ได้ดี แต่สภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันยังไม่ประสบผล
 สำเร็จเท่าที่ควร เพราะครูผู้สอนยังขาดวิธีการที่จะปรับปรุงการสอนที่ดี

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523 : 6-8) ได้กล่าว
 ถึงปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยว่ามีหลายด้านคือ ครูขาดความรู้ด้านวิธีสอนที่มุ่งให้
 นักเรียนได้รับประโยชน์นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้การเรียนน่าเบื่อหน่าย และครู
 ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ไม่รู้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ จึงทำให้นักเรียน
 มีทัศนคติที่ไม่ดีคือวิชาภาษาไทย ไม่เห็นความสำคัญและเห็นว่าภาษาไทยเป็นวิชาที่น่าเบื่อ
 เพราะครูมักจะพูดบรรยายหรืออธิบายเนื้อหาตามหนังสือเรียน และให้นักเรียนท่องจำโดย
 ไม่ส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน จึงทำให้เกิดจุดอ่อนคือการเรียนการสอน
 วิชาภาษาไทย และจุดอ่อนนั้นก็ขึ้นอยู่กับวิธีสอนของครูเป็นส่วนใหญ่ ม.ล. บุญเหลือ
 เทพยสุวรรณ (2523 : 4) ได้ชี้ถึงข้อบกพร่องทางด้านวิธีสอนของครูภาษาไทยไว้ว่า
 "ความบกพร่องในการสอนภาษาไทยที่สำคัญที่สุด คือ การขาดความเอาใจใส่และความ
 พยายามที่จะค้นหาวิธีสอนที่ได้ผล และการผลิตวัสดุอุปกรณ์ไม่ก้าวหน้า" เป็นเหตุให้การ
 เรียนการสอนภาษาไทยยังไม่ประสบความสำเร็จ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519 : 3)
 จึงได้เสนอแนะว่า "...ในการดำเนินการสอน ครูภาษาไทยจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้
 เข้ากับปรัชญาของการเรียนรู้ที่ว่า "เรียนด้วยวิธีการกระทำ" การสอนควรพัฒนาไปในแนว
 ทางที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จักคิดมากขึ้น คือคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถแสดงความคิดเห็น
 ของคนออกมาให้ผู้อื่นทราบด้วย..."

การสอนภาษาไทยที่จะให้บังเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนภาษาไทย
 จึงต้องเปลี่ยนแนวการสอนจากการบอก และท่องจำมาเป็นวิธีแสวงหาความรู้โดยส่งเสริม

ให้เด็กรู้จักคิด ค้นคว้า แก้ปัญหา และไต่หาความรู้เอง โดยใช้วิธีการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนซึ่งได้แก่ การอภิปราย การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาทสมมุติ หรือให้เด็กไปค้นคว้าในห้องสมุดเพื่อฝึกหาความรู้ไ้เอง (ศรีสุภา จรียากุล ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2525 : 11-12) การจัดกิจกรรมประกอบการสอนภาษาไทย เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะภาษาได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นนั้น สุจริต เพ็ชรขอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523 : 73-74) ได้เสนอว่าครูอาจจัดกิจกรรมได้ดังนี้

1. การจัดอภิปราย
2. การจัดโต้วาที
3. การแสดงละคร
4. การแสดงบทบาทสมมุติ
5. การวาดภาพ วาดการ์ตูน
6. การเขียนวิจารณ์ลักษณะนิสัยตัวละคร หรือเหตุการณ์ในเรื่อง
7. การอ่านออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ
8. การทำปัญหาและเกมการเล่นต่าง ๆ
9. การจัดนิทรรศการ การตกแต่งป้ายนิเทศ
10. กิจกรรมอื่นตามที่ครูเห็นสมควร

จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมสอนภาษาไทยให้มีความน่าสนใจในบทเรียน และสนุกสนานต่อการเรียนนั้นมีวิธีการสอนอยู่หลายวิธีด้วยกันที่จะให้เด็กได้ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงด้วยการกระทำด้วยตนเอง และการกระทำนั้นส่วนมากจะเป็นรูปธรรม กิ่งที่ เอกดา เดล (Edgar Dale 1962 : 16) กล่าวไว้ว่า "ประสบการณ์ตรง เป็นสิ่งที่เด็กจะเรียนและรับรู้ได้มากที่สุด" การสอนด้วยวิธีการใช้บทบาทสมมุติและการ แบ่งกลุ่มทำงานก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่ เรียน เพราะในสถานการณ์หรือบทบาทที่สมมุติขึ้นมาจะคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา รู้จักการแก้ปัญหาและตัดสินใจดีขึ้น เพราะบทบาทสมมุติส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ แฝงมาด้วย ผู้เรียนจะต้องใช้วิจารณญาณและไหวพริบต่าง ๆ แก้ปัญหาให้คลี่คลายลงไป (สุมานัน รุ่งเรืองธรรม 2522 : 69-71) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอน ปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 7) ในข้อ 2 คือ ให้รู้จัก

วิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้ และทักษะอยู่เสมอ ตลอดจนรักการทำงานเป็นหมู่คณะ ดังนั้น การแสดงบทบาทสมมุติจึงทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งทางด้านการใช้ภาษา ท่าทาง ความคิด เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสสวมบทบาทต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น ผู้เรียนจึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมพัฒนาการทางความคิด

ส่วนการสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าปริกษาหาหรือ และร่วมมือทำงานภายในกลุ่มให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยครูผู้สอนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน มีทัศนคติที่ดี และประสบผลสำเร็จในการทำงานกลุ่ม ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519 : 12-13) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนไว้ว่า "ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งของครูและนักเรียน ครูเป็นผู้ช่วยจัดสถานการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เด็กต้องเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น ให้อ่านเองเป็น คิดเองเป็น ปริกษาหาหรือ ทำงานกลุ่มได้ ครูสรุปประเด็น" และเสนอวิธีจัดกิจกรรมการเรียน ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มทำงาน
2. ฝึกอ่านในใจ
3. ให้อภิปรายปัญหา
4. สนทนาหน้าชั้น
5. สร้างสรรค์งานเขียน
6. เรียนโดยคนควา
7. ศึกษาออกสถานที่
8. มีการถามตอบ
9. มอบงานรายบุคคล
10. จัดผลงานแสดง

จะเห็นได้ว่าการสอนโดยการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ไทบูลย์ จันทยศ (2521 : 17) สนับสนุนว่าการให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้ซักถาม ปริกษาหาหรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดความเข้าใจระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การทำงานเป็นกลุ่มนั้นผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งผู้เรียนอาจค้นคว้าจากตำรา หนังสือเรียน การสังเกต หรือจากการวิเคราะห์

ต่าง ๆ การสอนด้วยวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างคนที่ "คิดเป็น" คือคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างรอบคอบและคิดในทางสร้างสรรค์ (บุญถิ่น อัตถากร 2514 : 44) สิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนไ้ลงมือศึกษาค้นคว้าสิ่งนั้นจริง ๆ เพราะการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำ (Learning by Doing) จะบังเกิดผลแก่ผู้เรียนมากที่สุด

จากข้อสนับสนุนดังกล่าว และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยและนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชุคทักษะพัฒนา และชุกวรรณวิจักษณ์ ยังคงเป็นปัญหาอยู่มากทั้งด้านเนื้อหา วิธีสอน และประโยชน์ที่ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน การจัดกิจกรรมการสอนนั้น นักเรียนมีความเห็นว่าครูผู้สอนขาดเทคนิคในการสอนให้บทเรียน น่าสนใจและนักเรียนไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึง สนใจจะทดลองสอน เรื่องบทร้อยกรอง ควรแก่สรรเสริญกราวคือชาวนา น้ำตา ชโยสยาม ฃ ยามสายัณห์ พระจันทร์กระจ่าง และเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร โดย ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่ม ที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ และกลุ่มที่เรียนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน ว่ากลุ่มใดจะมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่ากัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้บทบาทสมมุติและสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการ เรียนวิชาภาษาไทยที่สอนโดยใช้บทบาทสมมุติและสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานมาก่อน แต่ ทิศนา แคมมณี (2519 : 41) ได้กล่าวว่า บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่าง หนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน ซึ่งสอดคล้อง กับการวิจัยของ นิตยา ประพศิตกิจ (2526 : 60) ที่พบว่า การแสดงบทบาทสมมุตินั้น ช่วยให้การเรียนภาษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่ใกล้เคียง กับการเป็นจริงคืออยู่ในสถานการณ์ที่ใช้บทบาทสมมุติ และปี 2524 คณะกรรมการโครง การวิจัย กรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่ง เน้นความสามารถ

ในการสื่อความหมาย โดยกลุ่มทดลองมีการฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติ ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการสอนโดยเสรี ผลปรากฏว่าการสอนโดยใช้คำราแบบ National-Type และจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติสามารถปรับปรุงทักษะด้านต่าง ๆ ได้ย่่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานดังนี้คือ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมุติและเรียนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2529
2. บทเรียนที่ทดลองสอนคือเรื่อง บทร้อยกรอง ควรแก่สรรเสริญกราวคือ ขาวนา น้ำตา ชโยสยาม ๗ ยามสายัณฑ์ พระจันทร์กระจ่าง และเรื่องร้อยยาวมหาเวสสันดรชาดก ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 ท 503, ท 504 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาไทย หมายถึง คะแนนรวมจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องบทร้อยกรอง ควรแก่สรรเสริญกราวคือ ขาวนา น้ำตา ชโยสยาม ๗ ยามสายัณฑ์ พระจันทร์กระจ่าง และเรื่องร้อยยาวมหาเวสสันดรชาดก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อทดสอบหลังจากเรียนแต่ละเรื่องจบแล้ว
2. การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ หมายถึง การสอนโดยใช้สถานการณ์หรือบทบาทที่สมมุติขึ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกและถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นหัวข้ออภิปรายตามเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2
3. การสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน หมายถึง การสอนโดยครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ คำรา หรือเอกสารต่าง ๆ ตามเนื้อหาในบทเรียน ซึ่งครูมีหน้าที่ให้คำแนะนำและควบคุมการทำงานกลุ่ม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ง่ายขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย
2. นักเรียนได้เรียนรู้ และมีความเข้าใจที่จะร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ครูผู้สอนภาษาไทยมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงวิธีสอนที่น่าสนใจ เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยสำหรับผู้อื่นในโอกาสต่อไป